

سەرھەلدانەوہی خۆپیشاندانەکانی

عێراق

21-03-2021

نووسەرەکان

ناوەندی لیکۆلینەوہی رووداو

کورتە : لەگەڵ نزیکبوونەوہی وادەي ھەلبژاردنە چاوہ پروانکراوہکەي تشرینی یەکەمی ئەمسال (2021)، جموجولەکانی خۆپیشانندان و نارەزایی گەنجە توورپەکانی باشووری عێراقیش ھەر ھەفتە یەک و لە پارێزگایەك سەرھەلدەدات. لە ناسریہ (زێقار) پارێزگاری شارەكە ناچارکرا دەست لەکاربکێشیتەوہ. لەموسەننا و نەجەف و شاری کوت (واسط) یش لەسەر ھەمان رێچکەي زێقار، خۆپیشانندان لەژێر دروشمی "لادانی بەرپرسە گەندەلەکان" بەریەککەوتنی لەگەڵ ھێژە ئەمنییەکان لیکەوتووہتەوہ و کەسانیکیش بریندار کراون.

| ياسين تها |

لەگەڵ نزيكبوونهوى وادهى هەلبژاردنە چاوپوانكراوهكەى تشرىنى يەكەمى ئەمسال (2021)، جموجولەكانى خۇپيشاندان و ناپەزايى گەنجە تووپەكانى باشوورى عىراقىش هەر هەفتهبەك و لە پارىژگابەك سەرھەلەدەت. لە ناسرىيە (زىقار) پارىژگارى شارەكە ناپاركررا دەست لەكاربىكشيتەوه. لەموسەننا و نەجەف و شارى كوت (واسط) يش لەسەر هەمان رىچكەى زىقار، خۇپيشاندان لەژىر دروشمى "لادانى بەرپرسە گەندەلەكان" بەرىهكەوتنى لەگەڵ هيزە ئەمىنيەكان لىكەوتوووتەوه و كەسانىكىش برىندار كراون.

سەرھەلەدەنەوى ئەم تەوژمە نوپىيەى ناپەزايى كە گریمانە دەكرىت، درىژكراوهى رەوتى "تشرىنى 2019" اين، دەكرىت بە ئامزەبەك بۆ لاوازيى متمانەى شەقامى ناپازى بە ئەگەرى گۆرانكارىيى لە هەلبژاردنى پيشووخەنى چاوپوانكراو بخوینرىتەوه. ئەويش ئەگەر ئەم پرۆسەيە لەوادەى دواخراوى خۇيدا ئەنجام بەدرىت كە حەوت مانگىترە و لەدواى 2003شەوه بى پيشىنەيه. هەرۆهەها وەك چارەسەرىكى بنەرتىيش بۆ قەيرانە سياسىيە كەلەكەبووهكان و بەجىھىنانى داواكارىيى شەقام تەماشە دەكرىت.

گۆرەپانەكانى خۇپيشاندانى شارە شىعە نيشىنەكانى عىراق، جگە لە گوشارى كۆرۇنا لەسەرەتای 2020، بەو هيواو گفەتە بلأوهيان كرد و بارگەو بنەيان پىچاپەوه، كە هەولى گۆرانكارىيى لە شەقامەوه بگوازنەوه بۆ ناو كايەى هەلبژاردن، ئەويش لەسايەى ياسايەكى دادەگەرتەر كە فرەبازنەيه (لە 18 پارىژگاوه بۆ 83 بازنە لەسەر ئاستى قەزا)، ئەووش زۆر وتراوه كە لەسايەى ئەمەدا دەنگدەر باشتر دەتوانىت بەربژىرى خۇى بناسىت بەتايبەت كە ياساكە رىگە بە خۇپالوتنى كاندىدى سەربەخۇ دەدات و وەك جاران بۆ هيزە سياسىيەكان قۇرخ نەكراوه.

حكومەتى كازمى كە شەرىعەتى لە خۇپيشاندەرانەوه وەرگرتوووه و بەپالپىشتى ئەوانىش، بەبى هەبوونى لىستىكى پەرلەمانى متمانەى بەدەستەيناوه، لەهەولى بەردەوامدايه بۆ ئەوهى ناپازىيەكان، جموجول و وزەكانيان ئاراستە بكەن بەرەو كايەى هەلبژاردن تا بتوانن لەپەرلەمانى ئايندە زۆرترين ئامادەيان هەبىت و لەويۆه پرۆسەى گۆرانكارىيى دەست پىيكەن، بەلام لەبەر ئەوهى تا ئىستا هىچ رەوتىكى سياسى سەرانسەرىيى بۆ نوپنەرايه تىكردى خۇپيشاندەران لەدايك نەبووه و جياوازي جەمسەر و داواكارىيەكان و كۆمەلەك هۆكارىتر رىگە بەدروستبوونى رەوتىكى سياسىيى وەها نادات، جارىكىتر خەرىكە لەبرى "بچن بۆ سەر سندوقەكانى دەنگدان"، بانگەشەى راپەرىن و رامالين دەبىتەوه بەدروشمى قۇناغەكە.

هەموو ئەو ئامار و ئامازانەى لەبەردەستدان، لەوانەش راپرسىيەكانى لقى رۆژھەلانى نيوەپاستى رىخراوى گالوپ، ئەوه ئاشكرە دەكەن زۆرىنەى هەرەزۆرى عىراقىيەكان (سەروو 90%) خوازيارى گۆرىن و رووخانى سىستىمى تايفى ئىستای عىراقن (كۆمارى 2003)، چونكە دەوروبەرى 85% پىيانوايه تەنها خزمەت بە گروپىك يان كۆمەلەك دەستەبژىرى ديارىكرار دەكات و خزمەتى گەلى پىناكرىت. بەدىھاتنى ئەم داواكارىيەش لەسايەى بالادەستى چەكى مىلىشياكان و هەژموونى هيزە سياسىيەكان بەسەر كۆمىسيۆن و توانای هيزە گەرەكان لە خۇ رىخستەن و قۇستەنەوى هەلبژاردنەكان، بەكارىكى ئەستەم دىتە بەرچاوه ئەگەر بەتەواوەتى مەحالىش نەبىت، بەتايبەت كە سەرجمە هەلبژاردنەكان لە 2004_2018 گەيشتوونەتە ئەنجامى هاوشيوه لەگەڵ هەندى گۆرانكارى لەپىنگەى ئەو هيزانەى كە لە سرووشت و پىكەتەدا تارادەبەكى زۆر وىنەى بەكترن.

رۆژلەدواى رۆژ رەوتى خۇپيشاندەران دردۆنگ و دل كرمىن دەبن لەوهى بتوانن لە هەلبژاردن بەو ئەنجامانە بگەن كە زياتر لە 500 كوزراو و هەزاران برىندارىان لەپىناويدا بەخشى، هەندىكيان پىيانوايه بەشدارىكردىان جگە لەوهى بە ژمارە و قەبارەيهكى بچووك دەريان دەكات، لەوسەرى پرۆسەكەوه هىچىترى ئەوتۇيان پىناپەخشىت، بۆيه داواى بايكۆتكردن و مانەوهيان وەك تەوژمىكى گوشار دەكەن بەو پىيەى خاوەن كوتارى ناپازىيەكانن تا ئەوهى لىستىكى قەبارە بچوك بن لە يارى ژمارەكانى ناو ئەنجومەنى نوپنەراندا كە زۆرىيە جارى نەفەسى زۆرىنە و كەمىنە بەسەرىدا زالە. بەرامبەر بەمەش، هەندىكيان لەگەڵ ئەوهى بەگەرمى بەشدارى هەلبژاردن بن يان لانىكەم لەم قۇناخە خۇيان ئامادە بكەن بۆ هەلبژاردن و دواتر برىارى كوتايى بەدن، بۆيه هەلمەتىكيان بەرپاكرد لەسەر پىويستى نوپكردەوهى تۆمارى بايۆمەترى، پاشان گفتوگۆ بكەن لەسەر ئەوهى ئايا بەشدارى بكەن ياخود نا؟

هەرچەندە حكومەتى ئىستا هەموو هەولى ئاشكرا و نەيىنى بەئاراستەى سازكردىنى هەلبژاردن و رەخساندىنى زۆرترين دەرفەت بۆ هيزە نوپىيەكان و چاوى لەسەر سنورداركردىنى هەژموونى مىلىشياكانە، بەلام كەم نىن ئەوانەشى پىيانوايه ئەم حكومەتە بەبى مەبەستىش بىت كورىسى رىزگارىيى بوو بۆ سىستىمى 2003 و ئەگەر ئەمە نەبوايه، ئەوا رەنگە لەپاش دەستلەكارىكشانەوهى عادل عەبدولمەهدى،

رژيمه كه له ژېر كوشارى تشريني 2019 و خوښى قوربانيه كاندا، سه رله بهرى هه لوه شايه ته وه. بويه ناكريټ به ديار نه م چاره ك و نيو دهرفه ته وه دابنيشن به تاييه ت كه هيشتا دوسيه كانى بكوژانى خوښاندهران و رزگار بوونى هيرشبه ران له سزا و هه ژموونى چه كداره كان به سه ر زور جومگه دا هه ر له جيگاي خوښاندا ماون.

نه م دوو ديدگايه ش كه ديدگاي هه لېژاردن و ديدگاي راپه رپن و شه قامن، له ئيستادا له كيبركي و به ريه ككه وتندان. هيشتا نه وه ش روون نه بووه ته وه كه ناي هه لېژاردن نه نجام ده دريت يان نا، چونكه گومانى زوري له سه ر ناماده يي هيزه كان هه يه بو هه لوه شانده وه ي په رله مان، له سايه ي نه م دوخه شدا نه گه رى سه ره لدانى شه پوليكي نوئ له خوښاندان و نارپه زايى له هه مووكات زياتره، له به ر په رته وازه يي و نارپه خراوى و كه مى نه زموونى خوښاندهرانيش بزاردى قوستنه وه ي جموجوله كانيان له لايه ن هيزه سياسيه كانه وه بو ته سفيه كردنى ناوخوي و خستنى ركا به ره كانيان به تاييه ت پوستى پاريزگار ه كان، له سه رووبه ندى په سه ندى كردنى بودجه و له سالى هه لېژاردندا، هه ر نه گه ريكي به هيزه. چونكه نه زموونه كانى پيشوو ده ريانخستوو خوښاندهران چه نده چالاك و خورت بن و چه نده ده نگان زال بيت، سه ره نجام هه ر نه وه هيزه كلاسيكايه باشتر يارى ده كهن كه ريكراون و خاوه ن نه زموونن و كه ره سته ي ياري كردنى زورتريان له به رده ستدايه.